

« zurück blättern vor »

SZACOWAĆ v. imp., ab 1407. **1)** ‘den materiellen Wert von etw. bestimmen, einen Preis festlegen’ – ‘określać wartość materialną czegoś, podawać cenę’: (1407) 1974 Kal nr 254, STP *Jaco Margorzatha Michalowich cony ne szaczowała ani mu sa ne sza szkoda stala.* o 1519 MetrKor 34/134v, SPXVI *yako czlowyeyk wfkodzony będzie skoda [lege: szkode] szaczował.* o 1538 KłosAlg H, SPXVI *Wino szacowano za 84. zło.* o 1595 SkarKaz 84b, SPXVI *co fmy zdrowie ich zá kilá grzywien szácowali.* o 1610 Sk.Kaz. 315, L *Kray nasz mężobóystwa niekarnością mnoży, krew’ szacuię człowieka na obraz boży stworzonego, miawszy grzywny, zabić możesz.* o (1875) 1953 Krasz. Pam. 106, DOR *Prababcie (...)* szacują na półtora miliona; mówią o stosie starych pończoch w zamkniętym pokoju, natkanych dukatami. o 1954 Meander 2 s.79, DOR *Obywateli ateńskich, których majątek szacowano powyżej trzech talentów, zaliczano do ludzi bogatych.* – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. **2)** ‘die Größe, Qualität, jmds. Aussehen, Taten beurteilen’ – ‘oceniać rozmiar lub jakość czegoś, czyjś wygląd, postęпки itp.’: 1500 OrtMac 22, STP *Ysze sządza ma oglądacz thy rany y przed prawem ye szaczowacz, yakye byly.* o (†ca.1529) 1578 BierEz M2, SPXVI *gdy was [lisięta] kufznierz podrze: Tenci sam będzie szácował / który lepszy podgárdłek miał.* o 1532 BartBydg 220b, SPXVI *Eztimo, putare, appreciari, tazare, szaczowacz.* o 1541 RejPs 211v, SPXVI *ale ty nieraz miły panie wedle wyftępkow iedno wedle bofskiego przyrodzenia swego ffacowac spraw naffych.* o 1600 KlonWor 52, SPXVI *często z kilku totrow szácuię nas wfztykich.* o 1624 Birk.Kant. B3b, L *Szacuię człowieka nie z tego, co sam ieft, ale czym z wierzchu wpiękrzony ieft.* o 1775–1806 Teat. 52c 18, L *Nie trzeba to po minie człowieka szacować.* o 1922 Boy Flirt III 157, DOR *Szacując zbyt wysoko jakieś mocno zużyte ineksprymable, powoływał się na to, ile kosztowały nowe.* o 1953 Twórcz. 7 s.10, DOR *Ich prace szacują na kolegiach starzy fachowcy.* – STP, SPXVI, CN, L, SWIL, SW, DOR. **3)** ‘schätzen, achten, respektieren, verehren’ – ‘szanować, poważać, czcić’: 1490 Erz 105, STP *Schacowvacz estimare.* o 1568 RejZwierc 99, SPXVI *Szacuię sobie drugi ty postęпки zwierzętom od przyrodzenia dane. A tego nie baczý co ieft dano / że y Orłá rozumem swym záleci / y Párdusá záfkoczy.* o 1588 Calep 629b, SPXVI *Magnipendo – Wielce sobie waze, szaczuię.* o 1632 Cn. Ad. 355, L *Komu czego trzeba, drogo to szacuię.* o 1775–1806 Teat. 1 103, L *Tak szacuię oyczynę, że ią iak naydrożey przedaie.* o (1874) 1876 Krasz. Brühl 152, DOR *Jest to mój dawny przyjaciel (...)* Człowiek, którego niepospolite talenty szacuje. o [LBel.] (1907) 1950 Zap.G.Dul. 92, DOR *Na tom cię mlekiem swoim karmiła, iżbyś nasze uczciwe i szacowane nazwisko po kawiarniach i knajpach utóczył?* – STP, SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR

(przestarz.). 4) ‘kritisieren, anschwärzen’ – ‘krytykować, oczerniać’: 1549 RejKup y6, SPXVI *Ieśliſze rżadny [lege: rżadni] wam błogo A nieffaczuieć nikogo.* ◦ 1558 GliczKsiąż D6v, SPXVI *gdy kto ich wſſeteczność [...] ſſácuye y hámuye.* ◦ 1593 WujNT Iac 4/11, SPXVI *omawia zakon (marg) ſzacuie, ábo wvłącza zakonowi.* ◦ [LBel.] (1689) 1693 Haur Sk. 245, L *Nie lżyy, nie ſzacuy, nie obmawiy bliźniego.* – SPXVI, TR, L, SWIL (prze.), SW. 5) ‘zählen’ – ‘liczyć’: [hapax] 1551 MurzNT 166 marg, SPXVI *Gdyſz Auguſtus wſzyftkich narodów ſzacować niemogł.* – nur SPXVI. 6) ‘mit Steuern belegen; brandschatzen, plündern’ – ‘nakładać podatki; łupić, grabić’: (1551) 1564 Biel.Kr. 228, L *Jeden drugiego naieźdza na dom, ſzacuiąc a wiążąc, paląc zamki i miaſta, wſie wybieraiąc.* ◦ 1587 Weresz.Rgl. 43, L – TR, L, SWIL, SW (stp.). 7) ‘versteigern’ – ‘wystawiać na licytację’: [einzQu.] 1564 Mącz 20b, SPXVI *Auctio etiam ſignificat Sperowanie / Szacowanie / gdy kto dla długów zbieży / tedy yego dobrá ſperuyą / to yeft ſzacuyą.* ◦ 1564 Mącz 20b, SPXVI *Auctionari, Sperować / Szacować / quod alias dicitur haſtae ſubiicere, et auctionem facere.* – SPXVI, MĄCZ. ◦ **Etym:** 1) mhd. *ſchatzen* v., ‘besteuern; den Wert veranſchlagen; ſchätzen’, LEX, nur für Inh. 1, 2, 3, 6. 2) nhd. *ſchatzen* v., ‘Steuern auferlegen, Löſegeld fordern, berauben; nach Wert und Zahl beurteilen; hochhalten; gering achten; meinen, glauben, etw. für etw. halten’, GRI, nur für Inh. 1, 2, 3, 4, 6. ◦ **Der:** *ſzacarz* subst. m., ‘jmd., der etw. beurteilt’, nur für Inh. 1, 2; *oſzacować* v. pf., (1417) 1920 KsMaz I nr 2774, STP, zuerſt geb. L, nur für Inh. 1, 2, 3, 4, 6, 7; *wyſzocować* v. pf., 1428 Pozn nr 1301, STP, nur für Inh. 1; *ſzacować ſię* v. imp., 1560 RejWiz 127, SPXVI, zuerſt geb. SW, nur für Inh. 1, 2, 3; *wyſzacować* v. pf., (1621) 1728 Dambr.Kaz. 19, L, zuerſt geb. L, nur für Inh. 4; *ſzacowany* adj., 1733 LeszczGłōs 26, SP17, zuerſt geb. L, nur für Inh. 1, 2, 3; *przeſzacować* v., vor 1912 SW, zuerſt geb. SWIL, nur für Inh. 1, 2, 3. ❖ Eine Präfigierung ↑*oſzacować* iſt offeniichtlich als eigenſtändige mittelalterliche Entlehnung zu bewerten.

« zurück blättern vor »